

Hushållnings
sällskapet

Ekologiska kvävestrategier, 11E - Gårdsexempel

Kurs Greppa Näringen, 2021-11-23

Madeleine Wiström, Hushållningssällskapet

Modul 11E, Kvävestrategi EKO

- Modulens innehåll och fokus
- Hur jag praktiskt lägger upp det
 - Första besöket, den teoretiska genomgången
 - Andra besöket, fältrundan
 - Rapporten/rapporterna
- Exempel från verkligheten
 - Mjölkgården på Öland med egen biogasanläggning
 - Dikoproducenten i Loftahammar
 - Växtodlingsgården utanför Linköping

Maxa proteinet med rätt fröblandning

Drömmer du också om minskade foderkostnader? Det finns vinster att göra genom att jobba mer med baljväxter i odlingen och med rätt val av vallfröblandning, kan du öka självförsörjningsgraden på protein i din produktion.

TEXT OCH BILD
Madeleine Wiström
Hushållningssällskapet
Östergötland

Rotröta och klöverröta kan ge stora avveringsglädier i vallen och det är rödklöver som drabbas härst. Att ha en växtföljd med avbrottsgrödor är lika viktigt för vallen som för andra grödor. Låt inte vallen bli äldre än tre år och håll helst upp två till tre år mellan vallarna.

På gårder med stor andel grovfoder kan omväxling av vallar med olika baljväxter vara ett alternativ. Lusern, vicklöver och klövergräs kan också angripas av röta men klarar sig betydligt bättre än rödklöver.

Även om skörden av baljväxterna blir god, är det ingen självklarhet att de kommer frodas. Kvävetillförseln under etableringsåret påverkar andelen och det är klokt att hålla igen på kvävegräns under anläggningssådet. Detta gör att baljväxterna kan etablera sig bättre. I frisk med kväve, stegar ökade klöverandelen från 16 till 43 procent när kvävegräns insättningsåret.

Enligt ett rödklövermätarskal i vallen under flera år bytte Tomas Gunnarsson, Särnedebo, Gäst. ströslut. Insöddan är gjord i tvärsnitt och bilden är tagen 9 november samma år. Blandningen var 20 kg GEV Frögröning plus 2,5 kg extra rödklöver och 2,5 kg extra lusern.

VAL AV BALJVÄXTER I VALLEN

Rödklöver utvecklas snabbt och ger hög skörd med bra kvalitét, given i alla slättervallar. Se upp, den klarar inte mer än två till tre år i vallen.

Vicklöver med sina utlöpare har också en given plats i alla vallar. Den tålar luckor och är ett bra komplement till rödklöver, den är även tillgång om vallen ska betas.

Lusern är frisk och torktålig men blir långsam i etableringen. Den passar bra i vallar som ligger upp till fyra år, men kräver tidig skörd och låga avskärningar för att inte bli för grov.

Kvargräs har låga avskärningar i rödklöver och lusern men är torktålig och har en bra proteinhalt. Blanda in i vallar som ska ligga länge.

Alskekål har låg veta och låga pH-värden bättre än övriga baljväxter, blanda in i multrikare jord. Är giftig för hästar.

Minst 45 procent baljväxter

Det finns en uppsjö av färdiga blandningar på marknaden men det går också att skapa en unik blandning, helt efter egna önskemål. Samma blandning kan utvecklas väldigt olika i olika fält. Näringsutsläpp, pH-värde och etableringsteknik är exempel på faktorer som påverkar hur vallen utvecklas och förändras med tiden. Därför behöver du titta i dina fält, vad fungerar bra och vad saknas. Hos vissa räcker 50 procent baljväxter i vallfröblandningen för att ge mycket klöver i vallen, hos andra kan man behöva upp emot 50 procent. Har du ingen aning, satsa på en blandning med minst 15-20 procent baljväxter.

Gör din egen favorit

I tabellen presenteras några exempel på ekologiska vallfröblandningar som ger proteinrika vallar. Motiverande finns även för konventionell odling, men med vissa justeringar. Tabellen visar också exempel på hur du kan spetsa en färdig blandning för att få mer baljväxter i vallen. Till exempel kan Orion EKO 11 bli en bra blandning på en muljord där rödklöver och lusern sällan trivs. Bland konkurrerar gräset för

Efter den vintern torkan 2018 kom ett eftertänkt regn i augusti. Den egna blandningen som Fredrik Andersson, Gamswäde hade med lusern och hundsörg växte sig kraftig på kort tid och gav en fin badje skörd.

Lär känna dina baljväxter och följ upp hur de trivs i dina fält. Rödklöver med sina lätta blad går inte att ta miste på. Luserns miltärbblad har ett blå skikt till skillnad från övriga arter. Vicklövern är sticlåst blänk, det syns bäst på undersidan av bladen.

Beskrivning, skörd i t/ha	Rödklöver	Vicklöver	Lusern	Tineid	Fogelknäpp	Ög. högräs	Rörgräs	Övriga gräs
SW Pann EKO 23/GEV Frögröning För intensiv odling med 2-4 skördar/år. Ger torrtåliga vallar med god klöverhalt. Passar på lättare jordar med lågt pH.	10/10	5/5	20/15	30/40		20/10	15/20	
SW Pann EKO 21 Färdig blandning, max 3-årig vall om fokus på balj. Har ett brett skördoförhållande än Pann 23.	10	7		47	10	10		
Pann EKO 20 spetsad (s.b.) 1 kg röd och 1 kg vicklöver extra. Skörd 3-4 ggr/år. I alla vallar ligger max 2 år. *Höjningsfakt	10	5		36				41*
GEV Frögröning spetsad (s.b.) 2,5 kg extra rödklöver och 2,5 kg lusern.	10	4	22	32		8	16	
GEV Skalk Mindre intensiv odling med klöver, för 2-3 skördar med skörd 2-3 ggr/år.	15	5		45	25	10		
Orion EKO 11 spetsad (s.b.) 5 kg extra klöver, passerar på muljord. *Alskekål eller vicklöver.	20*	12		24	16	20		
Hundsörg spetsad (s.b.) Hundsörg som årlig och högväxtande balanserar upp luserns blandningen. Torktålig blandning. *Hundsörg.	10	3	20	10		10	27	12*

(s.b.) egen blandning

ARVENIS - Nr 7 2021 27

28 ARVENIS - Nr 7 2021

11E | Kvävestrategi på ekologiska gårdar

Foto: Janne Andersson

Rådgivningen hjälper lantbrukaren att optimera gårdens kväveutnyttjande genom bättre styrning av kvävegödslingen. Att på bästa sätt utnyttja växtnäringen, vilket minskar kväveläckage och utsläpp av växthusgaser, gynnar även gårdens ekonomi.

11E är en omfattande modul!

- Krav och rekommendationer för Greppa Näringens verksamhet 2021–2022

Fokus ligger på

- Gödslingsplanering
- Strategier för att hantera rotoogräs

Utlakning

Klimat

Behov?

Förväntningar?

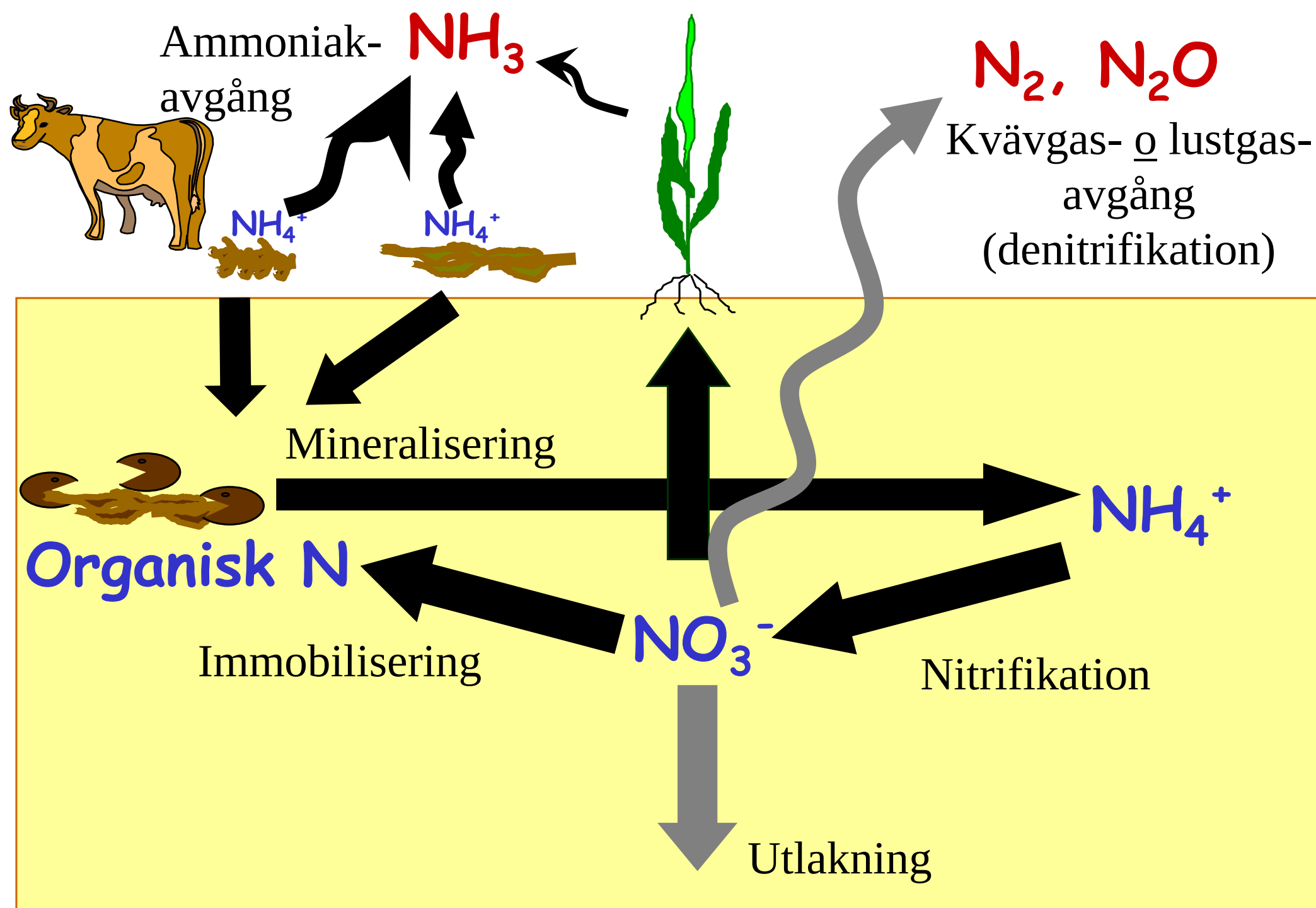
Upplägg?

Det personliga mötet

Anpassa!

Kväveflödet i marken

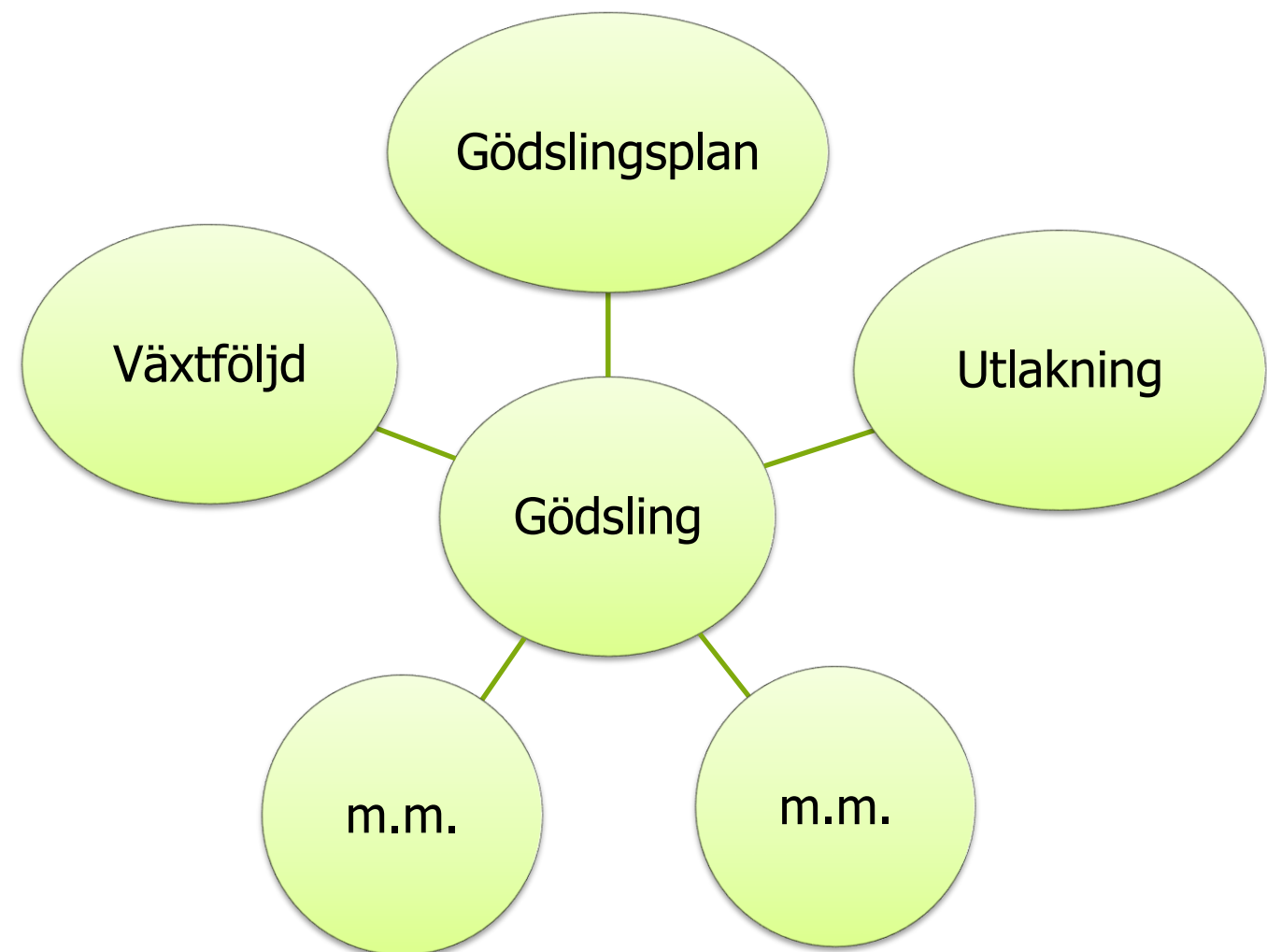

Hur jag praktiskt lägger upp det

- Första besöket, teori och samtal
 - Beräkningar i VERA
 - Rapport till lantbrukaren
- Andra besöket, fältrunda och återkoppling
 - Rapport till lantbrukaren

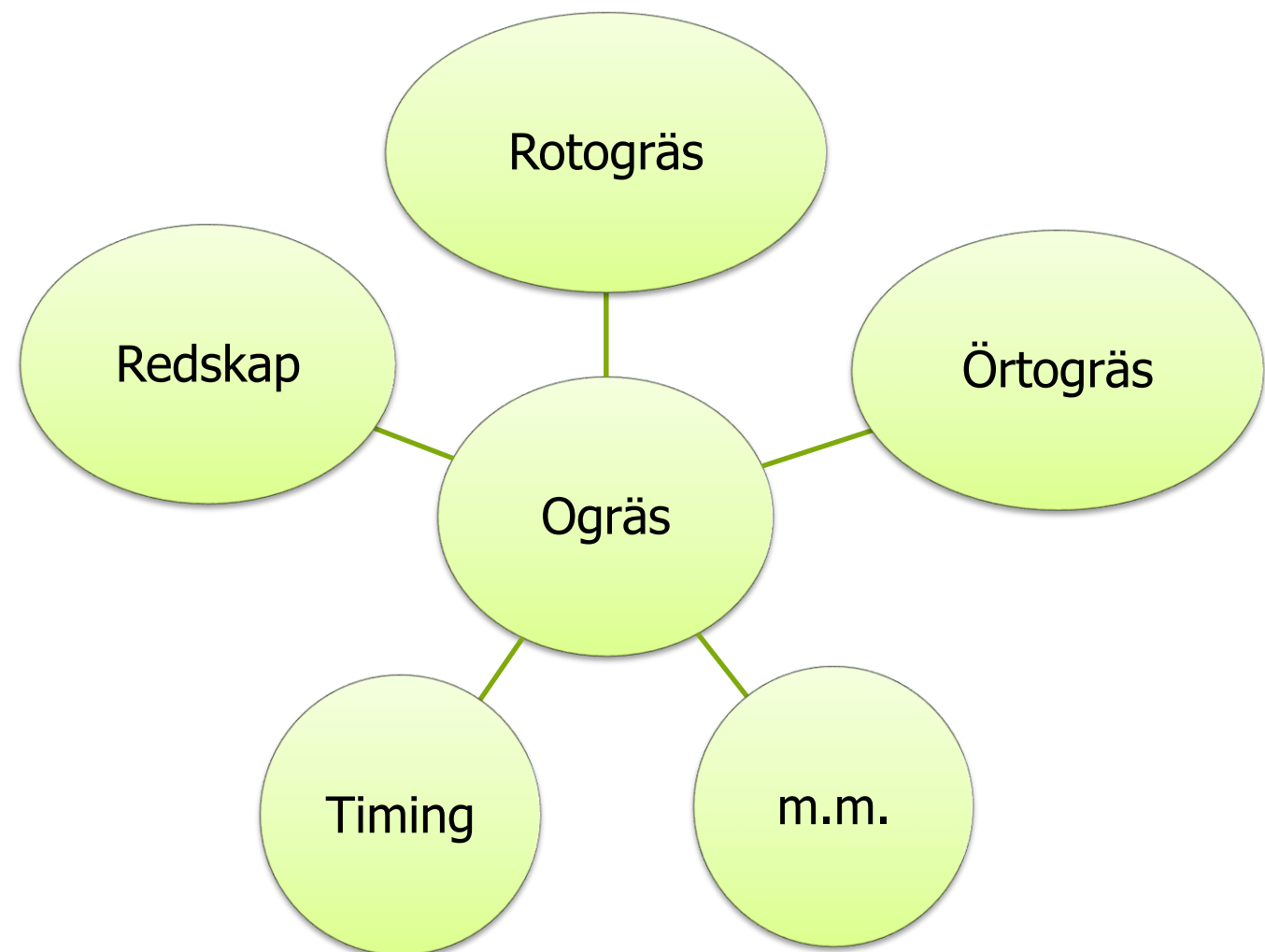
Teori och samtal om åtgärder

- Förutsättningar?
- Intresse?
- Möjligheter?

Fältrunda och återkoppling

- Problem, förekomst?
- Möjligheter?

Exempel från verkligheten

Mjölkgården på Öland med egen biogasanläggning

Dikoproducenten i Loftahammar

Växtodlingsgården utanför Linköping

Bra skördar,
men dålig
kvalitet

Begränsad
egen areal

Majs, vall
och helsäd
+ bete

Fokus på
djuren
(intresse)

Mjölkgården på
Öland med egen
biogasanläggning

70 kor +
rekrytering

Flytgödseln
förädlas till
biogödsel

Lätta
jordar

Mjölkgården på Öland med egen biogasanläggning - Åtgärder

- Vallbrotten
 - Vårplöjning
- Majsen
 - Rotation mellan skiften
 - Fånggröda
- Växtföljden
 - Förnya vallar (mer protein, mindre ogräs, högre skörd)
Nyttja kvävefixeringen! Skapa kvalitet! (minskat behov av inköp)
- Biogödseln
 - Spridningstidpunkter
Väder! Mer gödsel på våren!

A green oval shape containing the word "Kompetens!" in black text.

Kompetens!

Marginellt
inköp av
näring

"Extensiv"
produktion

Vall och spannmål
(tröskning/helsäd)
vall-vall-vall-vall-spm

30-tal dikor
Charolais

Lerjordar

Mycket
kustnära,
torrt!

Dikoproducenten
i Loftahammar

Dåliga
insådder pga
torka och
skyddsgröda

Kletgödsel
(skrapgång)
och
djupströbädd

Dikoproducenten i Loftahammar

- Åtgärder

- Kväveoptimering
- Liten utlakningsrisk i nuläge
- Vallbrotten
 - Senare på hösten
- Gödsellager
 - Ombyggnation
- Växtföljd och uthållighet
 - Kortare liggtid på vallen, högre skörd, mer utrymme för spannmål och bättre växtföljd för klövern
 - Hönsgödsel, inköp

Gröda	Gödsel
Vall	-
Vall	Fastg + hönsg, vår
Vall	Fastg + hönsg, vår
Rågvete	-
Havre/Ärt ins	-

Nytt
generationsskifte

185 ha åker,
spannmåls-
dominerat

Växtodlingsgården
utanför Linköping

Mestadels
styv lera

Liten djurhållning
med 40 stutar och 20
tackor (konv)

Omläggning till
eko på g!
65 ha i steg 1

Växtodlingsgården utanför Linköping

- Åtgärder

- Vårplöjning på lätta jordar
- Introduktion av höstraps
 - Kväveoptimering vallbrott/träda
- Växtföljd och förfruktseffekter
- Ogräs
 - Vallbrott och svartträda
 - Stubbearbetning
 - Ogräsharving
 - Radhackning
 - Tistel, problemområden och strategi

Tack för mig!

madeleine.wistrom@hushallningssallskapet.se

070-829 08 27

